

Bruxelles, 13 noiembrie 2023
(OR. en)

15151/23

SOC 743
EMPL 530
EDUC 421
ECOFIN 1143

NOTĂ

Sursă:	Președinția
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Subiect:	Semestrul european 2024: Negocierea colectivă verde Dezbateri de orientare

În continuare, se pune la dispoziția delegațiilor o notă de orientare din partea președinției privind subiectul sus-menționat, în vederea dezbaterii de orientare care va avea loc în cadrul Consiliului (EPSCO) din 27 noiembrie 2023.

NOTĂ DE ORIENTARE A DISCUȚIEI

„Negocierea colectivă verde pentru o tranziție verde echitabilă”

Decarbonizarea economiei, eficiența energetică, economia circulară și, în general, schimbările climatice reprezintă în prezent teme centrale pe agenda politică a Uniunii Europene și a statelor sale membre. Acest lucru este demonstrat de Pactul verde european și de diferitele inițiative din cadrul acestuia, cum ar fi pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55”, care contribuie la realizarea neutralității climatice până în 2050, astfel cum s-a stabilit în Legea europeană a climei, și reformele și investițiile care sprijină tranziția verde, inclusiv *REPowerEU* și planurile naționale de redresare și reziliență în contextul fondurilor *NextGenerationEU*.

Tranziția echitabilă către neutralitatea climatică reprezintă o provocare majoră a vremurilor noastre și este de mare anvergură, afectând multe domenii, inclusiv ocuparea forței de muncă și afacerile sociale. Consolidarea ocupării forței de muncă, asigurarea unor condiții de muncă decente și protecția mediului nu pot fi realități care să intre în concurență una cu alta. Dimpotrivă, acestea sunt interconectate, se completează reciproc și formează o agendă comună în slujba bunăstării societății și a nevoilor întreprinderilor și ale lucrătorilor. Pactul verde european și acțiunile în direcția unei uniuni sociale trebuie să fie corelate în mod corespunzător și reciproc avantajoase la toate nivelurile. Pilonul european al drepturilor sociale recunoaște, de asemenea, importanța tranziției verzi și impactul acesteia asupra drepturilor sociale și a provocărilor legate de ocuparea forței de muncă.

Tranziția verde creează oportunități, dar și provocări în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și condițiile de muncă, iar impactul acestora va fi resimțit în mai mare măsură în următorii ani. Ca și în alte domenii, dialogul social între instituțiile europene, guverne și partenerii sociali transsectoriali și sectoriali trebuie să joace un rol important în definirea și punerea în aplicare a politicilor de mediu și energetice; acest lucru este valabil în general pentru toate politicile legate de tranziția verde, având în vedere impactul lor asupra ocupării forței de muncă și a condițiilor de muncă.

Din acest motiv, Recomandarea Consiliului din 16 iunie 2022 privind asigurarea unei tranziții echitabile către neutralitatea climatică, care urmărește să reexamineze impactul socioeconomic al tranziției verzi, a invitat statele membre să adopte și să pună în aplicare, în strânsă cooperare cu partenerii sociali, pachete de măsuri pentru promovarea unei tranziții echitabile. În special, pachetele de politici sunt considerate decisive pentru elaborarea unor măsuri de sprijinire a persoanelor, sectoarelor și teritoriilor care sunt cele mai afectate de tranziția verde. Acest lucru este valabil mai ales în contextul în care politicile sociale care vizează gestionarea efectelor tranziției energetice se află încă într-un stadiu incipient în majoritatea statelor membre, iar dialogul social este esențial pentru dezvoltarea efectivă a acestor politici.

După cum se menționează în Comunicarea Comisiei din 25 ianuarie 2023 intitulată „Consolidarea dialogului social în Uniunea Europeană prin valorificarea întregului său potențial de gestionare a tranzițiilor echitabile”, un dialog social semnificativ și negocieri colective eficace sunt esențiale pentru a identifica soluții echilibrate, acceptate atât de întreprinderi, cât și de sindicate, care să încurajeze o tranziție echitabilă către o economie decarbonizată și care să promoveze o Europă verde și socială.

În plus, statele membre trebuie să asigure un mediu propice dialogului social bipartit și tripartit, inclusiv negocierilor colective la toate nivelurile, precum și implicării partenerilor sociali în mod sistematic, semnificativ și prompt în conceperea și punerea în aplicare a politicilor sociale și de ocupare a forței de muncă și, după caz, a politicilor economice și a altor politici publice, inclusiv în contextul semestrului european.

Sesiunea plenară a Comitetului Economic și Social European din 14 iunie 2023 a adoptat un aviz intitulat „Negocieri colective ecologice: bune practici și perspective de viitor”¹.

În acest aviz, CESE afirmă că „întreprinderile și lucrătorii trebuie să dispună de canale adecvate pentru a participa la eforturile ce vin în sprijinul protecției mediului și al combaterii schimbărilor climatice”. Promovarea negocierii colective verzi, cu respectarea rolului relațiilor industriale naționale și a autonomiei partenerilor sociali, reprezintă o modalitate de a aborda cu atenție tranziția verde.

¹ <https://www.eesc.europa.eu/ro/our-work/opinions-information-reports/opinions/green-collective-bargaining>

CESE este de părere că dezbaterile aspectelor de mediu în contextul negocierilor colective se referă la clauze negociabile – după cum reiese din exemplele care figurează în appendicele la avizul sus-menționat – între partenerii sociali în contextul convențiilor colective care au un impact direct și indirect asupra mediului. Aceste clauze se pot referi, printre altele:

- a) la impactul asupra mediului al activității întreprinderilor;
- b) la protejarea lucrătorilor împotriva efectelor mediului și ale schimbărilor climatice;
- c) la impactul tranziției verzi asupra activității unei întreprinderi în ceea ce privește organizarea muncii, schimbarea profilurilor profesionale și competențele lucrătorilor;
- d) la monitorizarea internă a punerii în aplicare a condițiilor prevăzute la literele a), b) și c).

În cadrul concluziilor și recomandărilor formulate în aviz, CESE invită Uniunea și statele membre să sprijine în continuare acțiunile și inițiativele care stimulează întreprinderile și lucrătorii să se adapteze la tranziția verde și să ia în considerare, printre alte măsuri, elaborarea unui concept de angajați delegați care să acționeze ca reprezentanți ai tranziției ecologice sau ca puncte de contact pentru chestiuni legate de tranziția ecologică și de mediu a locului de muncă.

La nivel transsectorial european, tranziția verde și provocările generate de aceasta în lumea muncii au fost abordate, de exemplu, în Declarația partenerilor sociali europeni din 30 mai 2017 privind valorificarea potențialului ecologizării economiei pentru a crea locuri de muncă² sau în Recomandările din 9 decembrie 2021 privind economia circulară în cadrul dialogului social³.

În pofida seriei de inițiative sus-menționate, rolul dialogului social și al negocierii colective în gestionarea și asigurarea unei tranziții verzi juste ar putea fi consolidat în continuare.

² https://www.buinessurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/2017-05-30_european_social_partners_statement_on_greening_economy_for_jobs_creation.pdf

³ https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2021-11/Final%20report%20circular%20ecenomy_Recommendations_v3_0.pdf

Având în vedere unele acorduri existente într-o serie de sectoare și întreprinderi europene, care sunt menționate în avizul CESE sus-menționat, este necesar să se realizeze trecerea către negocierea colectivă verde, în cadrul căreia partenerii sociali, la diferite niveluri de negociere, să joace un rol semnificativ în sporirea durabilității, rezilienței și productivității întreprinderilor, precum și în stabilirea muncii decente ca element de bază în cadrul întreprinderilor.

Negocierea colectivă verde ar putea cuprinde următoarele aspecte:

- impactul tranziției verzi asupra ocupării forței de muncă și asupra coeziunii teritoriale și sociale;
- crearea de locuri de muncă verzi;
- tranzițiile între diferite sectoare de activitate și calificarea și recalificarea lucrătorilor în vederea dobândirii competențelor necesare;
- mobilitatea în orașe pentru a ajunge la locul de muncă;
- eficiența energetică în activitatea de producție și în prestarea muncii;
- informarea și consultarea lucrătorilor prin numirea unor reprezentanți pentru tranziția verde sau prin participarea lor în cadrul unor comitete specializate;
- formarea în domeniul mediului a părților care negociază convențiile colective.

Toate aceste aspecte ar trebui abordate dintr-o perspectivă de gen.

În plus, merită, de asemenea, să se reflecteze asupra rolului negocierii colective în ceea ce privește crearea unor condiții de muncă echitabile și prevenirea riscurilor profesionale în contextul schimbărilor climatice, cum ar fi situațiile de temperaturi extreme sau alte fenomene meteorologice nefavorabile, având în vedere impactul lor major asupra sănătății și siguranței lucrătorilor.

În final, negocierea colectivă verde poate fi un instrument adecvat pentru a promova un nivel sporit de democrație la locul de muncă și, în același timp, pentru a permite Pactului verde european și uniunii sociale să se completeze reciproc, ținând seama și de obiectivele stabilite în Pilonul drepturilor sociale.

În acest context, miniștrii sunt invitați să desfășoare un schimb de opinii cu privire la următoarele aspecte:

- Cum poate negocierea colectivă să sprijine combaterea schimbărilor climatice, să sporească durabilitatea mediului și să însoțească o tranziție echitabilă către neutralitatea climatică? Există experiențe recente și bune practici în materie de negociere colectivă verde în statul membru pe care îl reprezentați?
 - Respectând autonomia partenerilor sociali, ce măsuri ar putea fi luate de Uniune, de statele membre și de partenerii sociali înșiși în scopul promovării negocierii colective verzi? Ce rol ar putea juca semestrul european?
-